

Razkol v organizaciji premogovnih kompanij

Večina operatorjev se izrekla za pogajanja z Lewisom. Dve grupi vztrajata v opoziciji

Washington, D. C., 21. dec. — Organizacija premogovnih kompanij je nastal razkol v zvezi z vprašanjem pogajanj glede sklenitve pogodbe z rudarsko unijo UMWA, katere predsednik je John L. Lewis. Predstavnik organizacije operatorjev v vzhodnih in severnih državah so se izrekli za takojšnja pogajanja z unijo, reprezentanti operatorjev v južnih in zapadnih državah pa proti. Izjavili so, da sedaj ni primeren čas za pogajanja.

Premogovne kompanije v vzhodnih in severnih državah producirajo okrog 60 odstotkov premoga v državi. Charles O. Neill, načelnik organizacije operatorjev v teh državah, je v imenu večine izjavil, da je ta pripravljena za takojšnja pogajanja z Lewisom in drugimi uradniki rudarske unije glede sklenitve nove pogodbe. Organizacija se je odločila, da ne bo čakala na odločitev federalnega vrhovnega sodišča glede kazni, kateri je federalni distriktalni sodnik T. Alan Goldsborough razlozil rudarski uniji in Lewisu.

Goldsborough je uniji naložil kazensko kazeno \$3,500,000, Lewisu pa \$10,000. Unija in Lewis sta bila spoznana za kriva žaljenega sodišča zaradi ignoriranja sankcije, katere je bila izdana zaradi neizpolnitve pogodbe na polju meškega premoga. Sodnik je odločil, da Lewis ni imel pravice do preklica veljavnosti

Baruchov načrt načelno odobren

Rusija se ni udeležila glasovanja

Lake Success, N. Y., 21. dec. — Na seji komisije Združenih narodov je bil Baruchov načrt glede mednarodne kontrole atomske energije načelno odobren. Rusija se ni hotela udeležiti glasovanja o zadevni resoluciji. Glasovanja se je vzdržala tudi Poljska. Za resolucijo je bilo oddanih deset glasov in noben proti.

Glasovanje o resoluciji je zahteval Bernard M. Baruch, ameriški delegat. Prej je sprejel amandment, katerega je predložil general G. L. McNaughton, kanadski delegat. Amandment se je glasil, da komisija odobrava in osvaja načelo mednarodne kontrole atomske energije.

Andrej A. Gromyko, ruski delegat, se ni udeležil diskuzij o resoluciji. Dejal je le, da potrebuje nekaj dni za študijo zadeve. Sprejeta resolucija bo predložena članom varnostnega sveta Združenih narodov, ki se bodo sestali na seji 31. decembra.

Sprejetje resolucije je bil triumf za Barucha. On je izjavil glasovanje. Baruch je dobil podporo pri državnem tajniku Byrnesu. Resolucija določa med drugim: Ustanovitev mednarodnega kontrolnega sistema. Formiranje kontrolnega ustroja za polno oblastjo inspekcije. Vsebinska resolucije naj se vključuje v pogodbo, ki bo sestavljena v bodočnosti in obvezna za vse države v organizaciji Združenih narodov. Predlog ruskega delegata, naj se glasovanje o resoluciji odloži, je bil poražen.

Diskuzije o neodvisnosti Burme

Premier Attlee predlagal pospešitev akcije

London, 21. dec. — V parlamentu so se pričele diskuzije o vprašanju neodvisnosti Burme v okviru britskega imperija ali zunanega imperija. Premier Attlee je predlagal pospešitev akcije.

Predlog delavske vlade glede neodvisnosti Burme sliči načrtu, ki se nanaša na neodvisnost Indije. Načrt je odločno pobijal bivši premier Winston Churchill, vodja konservativne stranke. Attleejevo vladno je obdolžil, da hoče omajati britski imperij. Ljuta borba med socialisti in konservativci se obeta. Konservativci so zavzeli stališče, da zdaj še ni čas za razglasitve neodvisnosti kolonij britskega imperija. Prebivalci kolonij še niso zreli za neodvisnost po mnenju Churchilla in drugih konservativcev.

Premier Attlee je informiral parlament, da je pozval reprezentante Burme v London. Udeležili naj bi se konference, na kateri bo razprava o neodvisnosti države. Naglasil je, da Velika Britanija ne more imeti v svojem imperiju ljudi, ki se bore za neodvisnost in svobodo.

Kennelly kandidat za čikaškega župana

Chicago, 21. dec. — Organizacija demokratske stranke v Chicagu se je udala javnemu priložnosti in izbrala kandidata za župana. Ta je Martin H. Kennelly. Sedanji župan Edward J. Kelly se je odpovedal kandidaturi. Kennelly je predsednik Werner Brothers-Kennelly Co., Allied Van Lines in direktor Wilson & Co., klavniške kompanije. Volitve se bodo vršile v aprilu prihodnjega leta. Kelly je župan že trinajst let.

Trumanov odposlanec se vrača domov

Rim, 21. dec. — Myron Taylor, odposlanec in osebni reprezentant predsednika Trumana v Vatikanu, je zapustil Rim in odpotoval domov. Pred odhodom je imel razgovor s papežem Pijem in predsednikom italijanske vlade Gasperijem.

Pakt med Argentino in Rusijo

Rio de Janeiro, Argentina, 21. dec. — Zunanji urad je naznanil, da bo Argentina kmalu sklenila prijateljski pakt z Rusijo. Prej sta državi sklenili in podpisali trgovinsko pogodbo. Tu vključuje tudi provizije glede kreditov in izmenjave blaga.

PRAVDA OBSODILA NAPAD NA BRITSKE IN AMERIŠKE MORNARJE

Moskva, 21. dec. — Pravda, glasilo komunistične stranke, je ostro obsodila vsebino članka, katerega je objavila publikacija Rdeče brodogovje, glasilo ruske mornarice. Članek je trdil, da mornarji na britskih in ameriških parnikih ter ladjah, ki so spremljale konvoje, kateri so dovažali orožje, strelivo in drugi vojni material preko Ledenega morja v ruske luke, niso demonstriali poguma. Konvoji so bili izpostavljeni napadom nemških podmornic. Veliko številno parnikov so podmornice potopile. Pravda pravi, da članek v glasilu mornarice ne razkriva prave slike. Pohvalila je britske in ameriške mornarje, ki so bili udeleženi v nevarnem delu, in zavrnila očitke, da niso demonstriali poguma. Članek ne izražaja mnenja ljudstva sovjetskih republik. Kritika je dobila odziv v britskih in ameriških krogih. Britska admiraliteta je zavrnila obdolžitve. Ameriški mornarični departament je tudi zavrnil obdolžitve. London, 21. dec. — Besednik zunanjega urada je pohvalil Pravdo, ker je okrcala one, ki so napadli britske in ameriške mornarje. Izjavil je, da je Pravda prispevala k sporazumu med Veliko Britanijo in Rusijo. Politični opazovalci v Londonu so izjavili, da je Pravda dvignila upanje in izrazila željo Rusije za mednarodno kooperacijo.

POTRES ZAMAJAL JUŽNE JAPONSKKE OTOKE

Več tisoč ljudi ubitih in ranjenih

NEKATERA MESTA POD VODO

Tokio, 21. dec. — Največji potres po 23 letih, spremljan s morskimi tokovi, je zamajal južne japonske otoke včeraj. Glavni stan ameriške okupacijske armade poroča, da je najmanj tisoč ljudi izgubilo življenje, nadaljnji tisoči pa so bili ranjeni.

Prizadeti otoki so Šikoku, Honšu in Koci. Potres je povzročil ogromno škodo na 150 milj dolgem pasu ozemlja. Komunikacijske linije in zveze so porušene in več mest ter naselbin izoliranih. Med mesti je O-saka, drugo največje japonsko mesto, kjer so velike ladjedelnice.

Morski tokovi so poplavlili kraje in mesta ob obrežjih. Najmanj dvanajst velikih mest je zalila voda. Poročila ne omenjajo žrtve med ameriški in britskimi vojniki Britske okupacijske sile je koncentrirana v osrčju potresnega pasu. Glavni stan te sile je v Kureju in bil je poškodovan.

Vsa dosedanja poročila o katastrofalnem potresu so prišla iz glavnega stana ameriške okupacijske armade v Tokiju. Glavno mesto Japonske je čutilo potresne sunka, kako tudi Fuokoka, mesto na zapadnem obrežju, ki je oddaljeno čez 500 milj od Tokija.

Potres je porušil ogromno število hiš v mestih in naselbinah. Sodi se, da je 300,000 ljudi ostalo brez strehe. Vse kaže, da je Japonsko zadela velika potresna neseča, največja od 1. decembra 1. 1923, ki je zahtevala čez 143,000 človeških življenj.

Voda v nekaterih mestih je globoka 15 in več čevljev. Komunikacije z otokom Awajem na severni konici Notranjega morja so bile pretrgane.

Glasovanje o neodvisnosti Indije odloženo

New Delhi, Indija, 19. dec. — J. B. Kripalani, vodja kongresne (nacionalistične) stranke, je naznanil, da je ustavna skupščina odložila glasovanje o neodvisnosti Indije. Glasovanje o zadevni resoluciji, katero je predložil Jawaharlal Nehru, vodilni minister v medčasni vladi, je bilo odloženo do januarja. Voditelji Muslimanske lige so ponovili izjavo, da ne bodo kooperirali s sedanjo vlado, ki je pod dominacijo kongresne stranke.

Pospešitev prihoda beguncev v Ameriko

Washington, D. C., 21. dec. — Predsednik Truman je razkril akcijo za pospešitev prihoda beguncev iz Evrope v Ameriko. To velja le za one begunce, ki imajo dovoljenje za prihod v Ameriko. Truman je naznanil, da je federalna pomorska komisija dala za gotovilo, da bo poslala štiri parnike v evropske luke prihodnji teden, ki bodo vzeli begunce na krov in jih pripeljali v Ameriko. Čez dva tisoč beguncev čaka na prevoz v Bremerhaven, Nemčija.

Italija bo odpoklicala poslanika

Rim, 21. dec. — Premier Alcide de Gasperi je naznanil, da bo odpoklical italijanskega poslanika iz Madrida. Odpoklic je v soglasju z zaključkom organizacije Združenih narodov.

Splošna stavka v Neaplu končana

Navali na trgovine v Florenci

Rim, 21. dec. — Generalna stavka v Neaplu je bila končana včeraj. Oklicana je bila v znak protesta proti naraščajoči draginji in pomanjkanju živil. Trajala je tri dni.

Premier Alcide de Gasperi je po seji članov svojega kabineta dal za gotovilo, da bo storil korake za izboljšanje živilske situacije v Neaplu. Delavska zbornica v Neaplu je potem preklicala stavko, ki je paralizirala mesto.

Živilske demonstracije in nemiri so izbruhnili v Florenci. Zenske so navalle na trgovine in vojaške čete so bile pozvane v akcijo. Slične demonstracije so se vršile v Milanu in drugih italijanskih mestih.

Klavniška unija podpisala pogodbo

Provizija glede zvišanja plače

Chicago, 21. dec. — Uradniki unije klavniških delavcev, vključene v Kongresu industrijskih organizacij, so naznanili podpis pogodbe z Armour & Co. Ta vključuje provizijo glede povprečnega zvišanja plače za 15 centov na uro.

V klavnicah te kompanije v Chicagu in drugih mestih je zaposlenih okrog 35,000 delavcev. Nova pogodba določa, da zvišanje plače je retroaktivno do 1. novembra, ko so se pričela pogajanja med unijo in kompanijo.

Dve drugi klavniški kompaniji sta prej podpisali pogodbo z unijo. To sta Swift & Co. in Cudahy Packing Co. Pogajanja z Wilson Packing Co. se nadaljujejo.

Pogodba z Armour & Co. vsebuje izjavo o smernicah, ki naglašajo važnost in zaželjivost garantirane letne plače. Kompanija in unija bosta študirali načrt glede garantirane letne plače. Sklenjena pogodba določa polno plačo za dobo dveh tednov delavcem v slučaju bolezni in plačane letne počitnice.

Thomas za vladno intervencijo v stavki

Milwaukee, Wis., 21. dec. — R. J. Thomas, podpredsednik unije združenih avtnih delavcev CIO, se je izrekel za vladno intervencijo v stavki, katero je oklicala krajevna unija proti Allis-Chalmers Mfg. Stavka je bila oklicana pred osmimi meseci.

Komisija bo poslana v balkanske države

Preiskava incidentov v krajih ob grški meji. Seja članov varnostnega sveta zaključena

Lake Success, N. Y., 21. dec. — Resolucija, da varnostni svet Združenih narodov pošlje posebno komisijo v balkanske države, je bila soglasno sprejeta. Komisija bo štela enajst članov. Njena naloga je študija in preiskava incidentov v obmejnih krajih, ki ločijo Grčijo od Jugoslavije, Bolgarije in Albanije.

Konstantin Tsaldaris, predsednik grške monarhistične vlade, je prejšnji obdobji v Jugoslavijo, Bolgarijo in Albanijo podžiganja nemirov in civilne vojne v Grčiji. Dejal je, da pošiljajo levčarske grupe čez mejo v Grčijo, kjer uprizarjajo navale na vasi in naselbine.

Obdolžitve grškega premierja so zavrnil Sava Kosanovič, jugoslovanski poslanik v Washingtonu, in reprezentanta Bolgarije ter Albanije. Vsi so izjavili, da so brez podlage. Poudarili so, da je kotaliče nemirov znotraj Grčije in da je za vse odgovorna grška monarhistična vlada, ki skuša potlačiti odpor večine ljudstva.

Incidenti se dogajajo izključno na grškem ozemlju in vzrokov se ne sme iskati v sosednih državah.

Resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta, je predložil Herschel V. Johnson, reprezentant Amerike in predsednik varnostnega sveta. On je dejal, da edini način, da se svet dobi nepristransko sliko o situaciji, je imenovanje komisije, katere člani naj bi obiskali vse obmejne kraje. Ti bodo imeli razgovore z uradniki in državljani vseh štirih balkanskih držav, in na podlagi teh izrekli svojo razsodbo.

Debata o resoluciji je trajala osem in pol ure. Pred sprejetjem je bila delno revidirana. Johnson je sprejel amandment poljskega delegata.

Ruski delegat Andrej A. Gromyko se je vzdržal glasovanja o enem odstavku resolucije, ki je določal povečanje članov komisije od sedmih na enajst. Britski delegat Alexander Cadogan se je vzdržal glasovanja o drugem odstavku resolucije.

Komisijo, ki bo šla v balkanske države, bodo tvorili reprezentanti enajstih držav, ki so člani varnostnega sveta. Resolucija določa, da morajo odpotovati v države do 15. januarja prihodnjega leta. Predstavniki vseh štirih balkanskih držav so se udeležili seje varnostnega sveta, na kateri so lahko izrazili svoja mnenja.

Po sprejetju Johnsonove resolucije je bila seja zaključena. Prihodnja seja članov varnostnega sveta se bo pričela 31. decembra.

Italijanski premier se odzval povabilu

Obiskal bo Ameriko v januarju

Washington, D. C., 21. dec. — Uradno naznanilo pravi, da se je italijanski premier Alcide de Gasperi odzval povabilu, naj obišče Ameriko. V Ameriko bo dospel v januarju, preden bo mirovna pogodba za Italijo podpisana. Ta je bila sestavljena in odobrena na konferenci zunanjih ministrov štirih velicil, ki se je vršila v New Yorku.

Državni departament je dobil poročilo iz Rima, da bo De Gasperi zapustil Italijo 3. januarja. V Washington bo dospel nekaj dni pozneje. Uradno naznanilo pravi med drugim, da bo obisk De Gasperija ustvaril priliko za diskuzije o vprašanjih in zadevah, ki so važne za Ameriko in Italijo. Med temi je vprašanje vzpostavitve normalnih komercialnih odnosov med državama. De Gasperi bo imel razgovore s predsednikom Trumanom, državnim tajnikom Byrnesom in drugimi ameriški uradniki po prihodu v Washington. Rim, 21. dec. — Premier De Gasperi je v imenu Italije izrekel globoko obžalovanje napram Sovjetski uniji zaradi okrožnice, katero je objavil v javnosti Luigi Ferrari, šef italijanske državne policije. V tej je bilo rečeno med drugim, da je teroristična organizacija Troika pod sovjetskim vplivom in da dobiva navodila iz Moskve. Sovjetska vlada je protestirala zaradi objave okrožnice in zahtevala zadoščanja. Protest je zdaj dobil odmev v izrazu obžalovanja. De Gasperi je priznal, da je okrožnica vsebovala žaljenje Rusije, zaeno pa je dal za gotovilo, da bo skrbel, da se kaj takega ne bo ponovilo.

Preiskava incidentov v krajih ob grški meji. Seja članov varnostnega sveta zaključena

Italijanski premier se odzval povabilu

Obiskal bo Ameriko v januarju

Washington, D. C., 21. dec. — Uradno naznanilo pravi, da se je italijanski premier Alcide de Gasperi odzval povabilu, naj obišče Ameriko. V Ameriko bo dospel v januarju, preden bo mirovna pogodba za Italijo podpisana. Ta je bila sestavljena in odobrena na konferenci zunanjih ministrov štirih velicil, ki se je vršila v New Yorku.

Državni departament je dobil poročilo iz Rima, da bo De Gasperi zapustil Italijo 3. januarja. V Washington bo dospel nekaj dni pozneje. Uradno naznanilo pravi med drugim, da bo obisk De Gasperija ustvaril priliko za diskuzije o vprašanjih in zadevah, ki so važne za Ameriko in Italijo. Med temi je vprašanje vzpostavitve normalnih komercialnih odnosov med državama.

De Gasperi bo imel razgovore s predsednikom Trumanom, državnim tajnikom Byrnesom in drugimi ameriški uradniki po prihodu v Washington. Rim, 21. dec. — Premier De Gasperi je v imenu Italije izrekel globoko obžalovanje napram Sovjetski uniji zaradi okrožnice, katero je objavil v javnosti Luigi Ferrari, šef italijanske državne policije. V tej je bilo rečeno med drugim, da je teroristična organizacija Troika pod sovjetskim vplivom in da dobiva navodila iz Moskve.

Sovjetska vlada je protestirala zaradi objave okrožnice in zahtevala zadoščanja. Protest je zdaj dobil odmev v izrazu obžalovanja. De Gasperi je priznal, da je okrožnica vsebovala žaljenje Rusije, zaeno pa je dal za gotovilo, da bo skrbel, da se kaj takega ne bo ponovilo.

Nemci bodo dobili vodko in šampanjec

Berlin, 21. dec. — Naznanilo iz glavnega zavezniškega stana pravi, da bodo Nemci v Berlinu dobili 900,000 steklenic vodke in 100,000 steklenic šampanjca za božične praznike. Vodko bodo prispevale ruske avtoritete, šampanjec pa francoske. Ameriška vojaška vlada bo razdelila 290 ton sadja in sadnih sokov, britske avtoritete pa 145 ton slaščic.

Green poziva na boj proti komunizmu

Eric, Pa., 21. dec. — Illinoiski guverner D. Green je v svojem govoru na zborovanju prostozidarjev pozival na boj proti komunizmu. Dejal je, da so komunisti in druge brezbožne sile na delu in da hočejo uničiti politično in versko svobodo v Ameriki.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPOMBE

JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina na Zdržena država (vključno Chicago) in Kanado \$3.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt letu; na Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inozemstvo \$8.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$3.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Kopirani dopisi in nenarobni članki ne vračajo. Rokopisni literarni vsiljivi (črtice, povesti, domnevni pesmi itd.) se vrnejo pošiljalca le v slučaju, če je priložen pošiljalca.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2827-28 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois.

Na prelomu svetovne politike

Ko so se pred par meseci zbrali v New Yorku delegati Združenih narodov, je bil svet precej skeptičen, pesimističen in tudi ciničen. Zato so bili visoki diplomatje s strani občanov tudi tako hladno sprejeti v New Yorku. Ko jim je mestna vlada dan pred otvoritvijo zborovanja Z. N. priredila oficijelni sprejem s parado po mestu, je bil to eden najhladnejših sprejemov kakšnih odličnih gostov v zgodovini mesta.

Z enako indiferentnostjo bi bili predstavniki 50 narodov, tedaj včlanjenih v Združenih narodih, sprejeti tudi v vsakem drugem veličestvu v tej državi ali Evropi. Vseled "power politics" in velikega mednarodnega trenja in strupa in konfliktov, ki so bili na visku vse od poraza Nemčije, je ljudstvo postalo cinično, ker je bilo izgubilo skrajno vero v Združene narode. Vseled zastupljenega mednarodnega ozračja je izgledalo, da naslednica Lige narodov sploh ne bo shodila, marveč bo ostala mrtvoudna.

Z drugo besedo: prestiž Združenih narodov je bil ob začetku zadnjega zborovanja in sploh do zadnjih par tednov na psu, kakor je bil na psu tudi prestiž vse mednarodne diplomacije. Slednja niti za časa Monakove kupčije ni bila na nižji točki, kar se tiče prestiža. In to komaj poldrugo leto po ustanovitvi Združenih narodov v San Franciscu, ko je bilo navdušenje za naslednico Lige narodov na visku. Ako bi bilo vprašanje čarterja Z. N. prišlo pred par meseci pred kongres, bi se bilo z njim lahko zgodilo tako kot se je z Ligo narodov pod Wilsonom.

Kot smo že zadnjič omenili na tem mestu, so znaki, da je organizacija Z. N. srečno prebolela svoje velike bolečine, ki so nastale po njenem porodu. Zdej je vsaj nekaj upanja, da bo shodila in se morda postavila na trdnje noge kot je bila Liga narodov. Gotovega seveda ni še nič, vendar pa je danes več upanja kot smo ga imeli kdaj po njenem porodu. In to upanje nam je dalo zadnje zasedanje zbornice Z. N., ki je izpadlo neprimerno bolje kot je mogel pred par meseci kdo sanjati. O prejšnjem vprašanju o bitji ali ne bitji, zdaj lahko rečemo: "Morda bo pa šlo..."

Zasluga za ta skromni optimizem gre predvsem—Moskvi. Sicer je resnica, da je bila za pesimizem, ki je spremljal svet zadnjih 18 mesecev, veliko kriva tudi Rusija, ne samo sila zapadnega kapitalizma. In kriva je bila vsled tega, ker se je bila takoj po stretnju Hitlerjeve Nemčije z vso silo vrgla v boj proti angleškemu imperiju in ga v Sredozemlju, na Bližnjem vzhodu in Evropi skušala čim bolj oslabiliti in potisniti čim dajl od svojih meja.

Ta igra sovjetske diplomacije je bila razumljiva, kajti nobena sila ni toliko atregala po življenju Rusije, posebno po njeni veliki revoluciji, kot ravno angleški imperialisti. Zato so tudi Hitlerja pomagali spraviti na noge in sodelovali z njim pri njegovih oborožitvi Nemčije, iz istega razloga so z njim sklenili tudi monakovski pakt, kar je bil odprt namig Hitlerju, naj vrže svoje oborožene hordre proti vzhodu in naj v krvi in ognju zadavi ruski boljševizem. Stalin je odgovoril s prav tako cinično potezo in s Hitlerjem sklenil "priateljski" in "nenapadalni" pakt, ki je bil tudi odprt namig Hitlerju, naj udari proti zapadu... Hitler je storil oboje. Ako bi ne bil storil te usodne znote, marveč ugriznil samo eno jabolko, pa naj bo že Chamberlainovo ali Stalinovo, bi bil on danes gospodar Evrope in še marsikaj drugega... V slednjem primeru bi se bile uresničile njegove blazne sanje in svet bi bil danes v objemu nacifasizma... V tem primeru bi bil Hitler organiziral nacifasistične "združene narode" pod firmo "Deutschland ueber alles"... Toda vrnimo se k predmetu.

V svojem zaletu v angleški imperializem—namreč po stretnju Hitlerjeve Nemčije—je Moskva računala brez krčmarja—brez nove in največje svetovne sile: močnega in do zob oboroženega ameriškega kapitalizma, ki se je odločno postavil za protektorja angleškega imperija. In za njegovega protektorja se je postavil tudi z—atomsko bombo! Seveda je pri tem imel v vidiku svoje lastne, imperialistične cilje. V tem boju je ameriški vladajoči razred po Rooseveltovi smrti nastopil proti Moskvi s politiko "trde pesti". V to smer bi bil gotovo forsiral tudi Roosevelt, ako bi bil še v Beli hiši; forsiral bi ga bil tudi z odprto revolto, ako bi bilo potrebno.

Ta gibantična politična in diplomatska borba med Washingtonom in Londonom na eni ter Moskvo na drugi strani se je vršila zadnjih 20 mesecev—vse od Rooseveltove smrti do zadnjih dni. V resnici se je bila pričela že prej, ko je bil še Roosevelt v Beli hiši, toda pravi zamaš je dobila šele po njegovi smrti, odnosno po stretnju nacijske Nemčije. In ker se je ta borba na obeh straneh vršila z največjo odločnostjo, na "naši" strani sploh že s pripravami in hujskanjem na novo svetovno vojno, zato je šel svet zadnje mesece tudi skozi take viharje, skozi neprimerno živčno vojno in do neba zastupljeno atmosfero. Ako bi svet ne bil tako izbirčen in razbit in lačen, bi se bil že tudi znašel v novem klanju. Da do tega ni prišlo, ni zasluga visoke diplomacije.

Ko je Rusija spoznala, da z glavo ne more skozi zid, je na zadnjem zborovanju Z. N. kapitulirala pred politiko trde pesti, v zvezi s satelitnimi mirovnimi pogodbami pristala na razne koncesije,

O UNIJAH

Bellingham, Wash. — Slabo vreme: dež in sneg že ves teden. Mrzlo ne preveč, le vetrovi se tepejo med seboj. Tako se kar držim v hiši in poleg gospodinjskega dela berem slovenske in angleške časopise. Tudi kakšno pismo napišem. Večkrat pa me jezi tista jerimijada o "ubogem delavcu" in kritiki proti "nezavednemu" delavstvu, ki se "potejuje za kapitaliste..."

V Proletarcu je naslikan delavec, ki ga teži k tlom velikanski vprašaj... Nekaj člankov na angleški strani Proletarca pa je prav stvarnih, na primer spis Walterja Reutherja, predsednika avtomobilске unije, v katerem predlaga ustanovitev kooperacije. Tudi drugi članki so pomembni, a jih ne bom tukaj navajal.

Kakor teži dotičnega delavca vprašaj, tako tudi mene, in sicer: le čemu delavec stavlja, ki ima proporcionalno lepo plačo, proti delavcu, ki v mnogih slučajih manj zasluži ali pa nič, ker vsled tega ali onega vzroka nima dela, a v prodajalni pa mora plačati enako visoko ceno, kakor druge, kamor koli se gane? "Plačaj ali pa pustil!"

Ne gre mi v glavo, zakaj so večji profiti po vsaki stavki, dolar pa izgubi nekaj odstotkov na vrednosti? To je tisti vprašaj, ki mene teži! Le čemu odobravamo stavke, medtem se pa prav nič ne zanimamo za tiste, ki so stalno brez dela? Vzemimo za primer delavca, ki dela toliko časa in če je izgubil delo, dobi brezposelnostno zavarovalnino—neglede koliko ima ta delavec gotovine—dočim drugi, ki nima več par ali več leta nobenih dohodkov, v večjemu nekaj prihrankov, ne dobi nobene zavarovalnine.

Ne gre mi v glavo, zakaj ne bi delavci pritisnili na svoje voditelje za kooperacijo? Lahko bi že imeli marsikatero industrijo v svojih rokah, ako bi bili porabili v svoj prid milijone, ki so jih že vplačali za članarino, s katero redijo lenuhe. Seve, to ne bi bilo še zdaleka dovolj. Ameriški industriji ne more nihče odkupiti, ker so preveč ogromne, vendar sem mnenja, ako bi imeli dobro voljo tisti, ki si lastijo naslov delavskih voditeljev, bi stvar kmalu odjeknila po vsej Ameriki. In 15 milijonov delavcev, ako bi bili v resnici to, kar niso, namreč v uniji in edini, bi kmalu zbrali skupaj milijardno dolarjev.

To bi bil samo začetek. V Ameriki imamo precej vplivnih in bogatih oseb, ki bi gotovo to stvar podprli. Uverjen sem, da bi se ljudstvo na splošno zanimalo za tak načrt—in še več, tudi kongresniki bi se zanimali za stvar, saj so oni ljudski zastopniki. Da, to bi se lahko začelo, kar je edina pot za rešitev današnjega kaotičnega gospodarstva. Zakaj se nihče ne zneni za to?

Samo zagovarjanje stavek in jeza nad profitarji, se mi vidi silno bedasto. Podpiramo in zagovarjamo varuhe kapitalizma; saj ga unijski voditelji na vsaki konferenci zagovarjajo, ali ne? Posamezen delavec pa nima besede. Unija je prav za prav njegov duševni prisilni jopič...

Naj ponovim: jezim se nad onimi delavskimi voditelji, ki vse to povzročajo, delavci pa jim pojejo slavo, češ, zmagali smo! Ampak na čigav račun?

George Gornik.

POIZVEDOVANJE RDEČEGA KRIŽA

Chicago, Ill. — Sorodniki iz Evrope bi radi izvedeli kje se nahajajo Fritz in Elizabeth Graddel in Ursula Herbeck. Svoj čas so bivali v Chicagu. Ako bi kdo vedel kaj o njih, naj sporoči Ameriškiemu rdečemu križu, 529 South Wabash ave., Chicago 5, Ill., telefon Wabash 7850, Extention 384.

Redči križ.

se obrnila na peti in vrgla v svet novo bombo—zahtevo po splošni razorožitvi! S to svojo potezo je v New Yorku izbornou uspela. (Pride še.)

Glasovi iz naših naseelbin

Po izgubljeni stavki so se majnarji vrnili na delo polni gnova vsled infunkcije in ogromne kazni, katere je sodišče naložilo UMW in Lewisu. Mnoge pramo govna družbe so majnarjem še posebej naložile kazni, od dolarja do dveh za vsak dan stavke. To jim dovoljuje mesdna pogodba. Ta kasenska določba je bila prvotno zanesena v pogodbo na sahtevu Lewisa, da je lažje krotiti majnarje. Zdej bi se jo rad iznebil, toda nanjo inastirajo operatorji. Denar od te kazni bo šel v majnarski blaginjski sklad. Ta slika je bila sneta v Hickmanu, Pa.

VSAKEGA NEKAJ

Bartons, O. — Naj malo opišem tukajšnje delavske razmere. Skozi vse poletje, od aprilskega štrajka premogarjev pa do prav kar minule stavke, smo v tukajšnjih premogovnikih delali od tri do štiri dni v tednu, a samo po pet do šest ur dnevno z vožnjo ven in notri!

Pri delu smo bili prav malo zaposleni. Komaj nam je strojnik pripeljal par vozilov, pa je bilo naznanjeno, da je treba menjati "trip" 20 minut do ene. Potem si lahko vsakdo predstavlja, koliko smo zaslužili premogarji. Od tone imam 87c, a kamenje je na akre. Prvih 12 palcev je mrto delo, kar pomeni, da je čevljev debela plast kamenja. Ker pa imaš 24 čevljev širok prostor, v katerem moraš premetati toliko kamenja, ne smeš biti mrtev, ampak tako trdo delati, da je še kamen moker od tvojeje znoj.

Naj vam povem resnico: od zadnjega marca pa do sedaj sem prejel komaj tri "pede", ki so znesle nad \$30, in nobene do \$70. Taka je naša plača, po radiju in časopisih pa kričijo, da so premogarji najvišje plačani in zaslužijo nad \$74 tedensko, dočim mi ne vidimo tistega denarja niti v dveh tednih.

Ko je bila zadnja stavka, je bilo joka in stoka na koše, češ, Amerika bo zmzrnala, ker so rudarji na stavki. John L. Lewis se jih je usmili in pozval majnarje na delo. Sam pri sebi sem si mislil: ker je sedaj tako pomankanje premoga, bomo delali s polno paro in vsak dan, ampak jako sem se zmotil! Tako prvi dan so nas obvestili, da gremo domov 20 minut pred eno, v petek pa nam je delovodja povedal, da v soboto ne bomo delali. Torej zopet ne bo plače za rudarje, dočim je Amerika zopet gorka in topla.

Pri društvu 333 SNPJ v Blainu, O., je bil na zadnji seji izvoljen z malo izjemo ves stari odbor. Dalje je bilo sklenjeno, da ostanemo še naprej pri federaciji in Prosvetni matci, dne 25. decembra, to je na božični dan, pa bomo imeli zabavo za člane in članice ter prijateje. Odbor je že vse preskrbel, tako da bo res družabna zabava.

Pri kubu št. 11 JSZ je bil izvoljen tudi ves stari odbor, obenem pa je bilo zaključeno, da bomo priredili igro in veselico, ako bo le mogoče.

Pri podružnici SANS-a pa smo zadnje čase bolj mrtvi, da pa to

mrtvilo oživimo, pridite na sejo, ki se bo vršila 5. januarja, začetek ob treh popoldne v Društvenem domu v Boydsvillu.

Sedaj pa zadnji klic na članstvo SNPJ in prijatelje v okolici Bridgeporta: ne pozabite prireditve tukajšnje federacije, katera se bo vršila na starega leta večer. Slišali boste govornika v osebi Donalda Lotricha iz Chicaga. Vstopnina je samo 50c. Govornik bo nastopil ob sedmih zvečer. Pridite in vam ne bo žal.

Ob zaključku pa želim čitateljem Prosvete veselo novo leto, Prosveti pa več novih naročnikov!

John Vitez.

ODHOD V CALIFORNIJO

(Nadaljevanje in konec.)

Salinas, Cal.—Med Aliquippo in Sharonom se je vsula taka toča, da sem mislila, da se rotijo vremenski bogovi nad nami. Tako se je stemnilo, da je sin komaj vozil skozi nevihto. Ko smo dospeli v Sharon h Godinovim, so nas kar gledali, češ, kaj smo se tako zamerili vremenskim bogovom, kajti v Sharonu ni nič padalo.

Mrs. Godina je bila sama doma in je takoj poslala po svojega Lojzeta, ki se je nahajal na pikniku. Z njim je prišla tudi Mrs. Cvelbar, nakar je šla čez nekaj časa tudi ona po svojega Jožeta, kateri je bil tudi na pikniku.

Razgovarjali smo se o tem in onem: Godina nam je pravil o vseh tistih grehah, ki jih je storil v šentjernejški fari. Čudim se, da mu je Francka vse odpustila in dala odvezo. Tudi Cvelbar ni zaostajal v razkrivanju svojih grehov. Ako ne bi imela oba tako "fejst punce" za žene, bi jima trda predla. Zabavali smo se zopet pozno v noč in prenočili pri Godinovi. Srčno se zahvaljujemo obema družinama za tako lepo postrežbo!

Drugi dan smo se odpravili proti Illinoisu. Ko smo prišli v Ohio do nekega lepega jezera, se je moj mož domislil, da bi bilo ceneje ribe loviti kot pa iti na kosilo v restavracijo. Ustavili smo, nakar je pričel iskati v avtomobilu ribiško orodje, nato pa se je domislil, da je vse skupaj pustil pri Godini v Sharonu.

V Joliet, Ill., smo dospeli ob desetih zvečer. Tam smo ostali tri dni, in sicer pri sorodnikih. Med tistim časom smo tudi obiskali gl. stan SNPJ v Chicagu. John Rak nam je razkazal vse, kar je bilo zanimivo. Johna poznamo še iz Johnstowna in s pomočjo M. Vrhnovnika smo v naši

hiši v Bon Airu ustanovili krožek SSPZ. Od ustanovitve naprej sem delovala za ta krožek, tako da se je množil v članstvo, in sicer prej pod SSPZ, po združitvi pa pod SNPJ. Ko sem ga prevzela, je štel 18 članov v mladinskem oddelku, ko pa sem dala "čez" drugim, pa 113 članov, kar je veliko za tako majhno naseelbino.

Iz Jolietja smo jo ubrali proti severu v Minnesoto. V Biwabiku smo obiskali sorodnike in znance, prav tako v McKinleyju. Našemu sinu Minnesoto ni preveč ugajala, posebno ne gori na severu v Greaneyju. Well, povedala sem mu, da starka zima poprej obišče Minnesoto kot Pennsylvanijo. Poskušala sem mu dopovedati, kako lepa je Minnesota v poletnem času. Ako bi ne bila krasna, ne bi hodili tja na počitnice turisti iz vse Amerike.

Ustavili smo se tudi v Elyju, ampak žene mojega pokojnega brata ni bilo doma, ker je šla na obisk k svoji materi v Chisholm. Potem smo se sestali z njo pri moji nečakinji Mrs. Purkot v McKinleyju. V Elyju je deževalo kot za stavo in tako nismo mogli sinu razkazati krasna jezera.

V Biwabiku smo domovali pri mojemu bratrancu Ignacu Delaku in njegovi hčerki. Nace je fant za devet, ampak se nič preveč ne zabava, kajti poleg žene je izgubil tudi sina edince na krvavih poljanah v Normandiji na Francoskem. Nace, vem, da človek ne more pozabiti izgube edinega sina, toda upajmo, da ni Joe zastopil daroval svojega mladega življenja. Da se ne bi nikoli povrnila vojna in žalostila ter grenila življenja staršev!

V McKinleyju sem izvedela, da je bila ravno na tisti dan operirana moja nečakinja Mrs. Benover iz Elyja. Obiskali smo jo v bolnišnici v Virginiji. Želim ji hitrega okrevanja. Naj omenim, da je ona strastna lovka.

V nedeljo pa nas je poklicala po telefonu Mrs. Špehar in povabila na kosilo. Nismo se branili in smo obljubili, da pride. Ampak nismo imeli navadno kosilo, pač pa pravo "ohcet". Špeharjev oče pa je prinesel tistega od zida, toda sem pozabila, koliko je bil star, vendar pa ni bilo varno šaliti se z njim, kajti en sam kozarec je bil močnejši kot mi.

V pondeljek smo jo ubrali iz železnega okrožja proti Greaneyju, kjer kmetuje naš stari prijatelj in naročnik Prosvete Anton Starich. Mož se je jako postaral. Čez dva dni po našem obisku je imel iti na operacijo. Tudi njemu želim hitrega okrevanja. Imel je veliko družino in otroci so bili vsi majhni, ko je prevzel tako zvan "home-stead". Mučil se je noč in dan in bolezen je vedno trkala na vrata, vsled tega mož ni dosti napredoval s farmo od zadnjič, ko smo ga obiskali. Ko smo se vozili mimo lepih farm, se mi je videlo, da je pri Staričevih vse primitivno. Ker pa živimo na farmi, jih glede mesa ni skrbelo in mama nam je hitro pripravila okusno kosilo, za kar se ji iz dna srca zahvaljujemo.

Iz Greaneyja smo se zopet odpeljali k bratrancu v Biwabik, drugo jutro pa smo odinili proti Californiji, ker smo se bali, da nas ne bi sneg dohitel. Ravno tisto jutro je bilo naznanjeno po radiju, da je zapal pet palcev globok sneg v North Dakoti.

Potem smo se vozili skozi Minnesoto in Wisconsin. Videli smo velikanska polja tobakovne rastline, koruze, goveje živine in zopet koruze. Dospeli smo v državo Iowo, kjer je istotako veliko koruze in prašičev. Pravi, da primanjkuje mesa. Ko ne bi človek videl na svoje oči, koliko je vsega v izobilju po ameriških farmah, bi mogoče nasedel tej propagandi.

Iz Iowe smo dospeli v državo neverjetnih Tomažev, v Missouru, kjer smo zopet videli lepe farme in gorovje Ozark. Bilo je

res krasno, ker je bilo drevo oblečeno v vsakovrstne barve. Dospeli smo v Oklahomo. daj vem, zakaj so v tej državi viharji ali tornadi. Vsepono sama puščava in ravnina, res kočje in umazani ljudje. V državi sem prvič videla bobne bažne nasade in sladkorni Slednji je zelo podoben korn. Videli smo tudi oljne vrelce, glavni mestu Oklahoma City ju smo videli vrelce na državi zemlji, poleg kapitola. Tol bogastva, ljudstvo pa tako neno!

Država Texas je prav tako sta kot Oklahomo. Zemlja rdeča kot železna ruda v Minnesoti. Tudi v Texasu je mnogo puščav, enako v New Mexicu, tej državi je bila revščina tako rekoč zapisana na slabih cestah. Ljudje, pri katerih smo prečeli, so nam pravili, da je država zelo revna, zato tako slabe ste. Žive duše ne vidiš ne mogoče, videl sem v okoliščini mesto, ki smo ga videli v tej državi, je Albuquerque, Gore pa jako kamnite in kjer je veliko kamenja, tam najraje Indijanci, kar je meni ugajalo. Ogromne skale so čestokrat dobne gradovom in cerkvam pogled na ta naravna stvarstva je res krasen.

Indijanci kar ob cestah prodajo svojo robo. Videli smo tudi, kako je mati obirala uši s čepih barvah in zgedajo kot gani. Vseponos vladar revščine kajti bogati renčarji s pomočjo politikarjev drže narod malo v sužnosti. Ni se čuditi, da Bilbo, Rankin in drugi nazadnjaški južnjaki tako branijo ljudstvo politično svobodo.

Arizona je tudi ena sama velika pustinja. Tako zvana "bona puščava" je lepa, kakor je bil umetnik pobarval pesek z različnimi barvami. Potem smo dospeli v lep gozd, kjer je drevo ravno in visoko sto čevljev višje. Tam imajo velike kuge lesa toliko, da smo kat gledali. Pa pravijo, da ni lesa za gradn domov!

Kmalu, ko smo prišli iz gozda se je pričela cesta viti kot kačazeno pa zelo ozka. Ko sem pogledala doli, se mi ni bilo kmalu v glavi zavrtelo. Velik del železne smo prevozili, ali tako ozki in vijugaste ceste nismo videli nikjer drugje. V sredi te pokrajine smo dospeli v majhno naseelbino in videli šaht za zlato rudo. Ne gre mi v glavo, kaj se more človek privaditi v takem pustem in od vsega sveta oddaljenem kraju.

Po nekaj urah vožnje smo znašli v Californiji in potem do go časa vozili ob reki Colorado. Ko smo prevozili most čez reko smo videli prav tako puščavo kot v Arizoni. Prvo mesto, kjer je katerega smo vozili, je bil Needles, ki pa je lepo in vse cvetju. Videli smo visoke olje andre kot hiše in vsi v cvetju. V Pennsylvaniji sem imel oleander tri čevlje visok, a se je zdel jako visok.

V Needlesu sem prvič v svojem življenju videla palme. Bilo je kot v paradizu. Ko pa smo prišli izven mesta, pa smo videli zopet na tisoče akrov same puščave. Skozi puščavo Mohav smo vozili skoraj pet ur. Mož se je kar ustrašil in se bal, da je Californija ena sama puščava.

Ko pa smo se pripeljali do San Bernardina, pa nam je pričel Californija ugajati. Pred nami so se razprostirali veliki ravnani nasadi in vinogradi. O San Bernardina do Los Angelesa pa so veliki ravnani, nasajeni raznovrstnim sadjem in zelenjavo. Gore so skalnate in zelo visoke, v dolinah pa lepe ravnine, na katerih vse lepo raste.

Prevozili smo 15 držav in naš avtomobil je znanomaval 4,875 milij ob Bon Airu, Pennsylvaniji.

Na koncu pa se še enkrat vrnem zahvaljujemo za postrežbo. Prijatelje v Bon Airu pa ne bom nikoli pozabili, ker so nas tako lepo presenetili.

Sylvia Skedel.

Vesti iz nove, prerrojene Slovenije in Jugoslavije

Tedenski pregled iz Slovenije

(Od našega stalnega dopisnika.)

ZAGORSKI RUDARJI SO BILI V SEPTEMBRU NAJBOLJŠI V SLOVENIJI

Sredi novembra so imeli zagorski rudarji veliko svečanost, na kateri so proslavili poštvovalnost 49 najboljših svojih tovaršev (udarnikov), ki so s svojim delom omogočili dvig produkcije premoga in pokazali vsem delavcem, kako se je treba delavskemu razredu boriti za obnovo države. Iz obrata Koroške se je posebno izkazal kopač Kvas Franc, ki je po lastni zamisli izvršil premikanje tira med obratovanjem ter s tem opravil delo, ki bi zaposlilo 15 mož pol delavnika. Vsi udarniki so prekoračili delovne norme od 30 do 60%. Na proslavi je bil največji tudi minister za delo Brejc Tomo, ki je imel lep nagovor. Za tem je bil izveden kulturni program, kjer so sodelovali sindikalni orkester, mladinsko in delavsko pevsko društvo.

KAKO SE JE GODOILO NAŠIM IZSELJENCEM V FRANCIJI?

Iz Francije se vračajo v domovino številni izseljenci, ki so pred dvajset leti odšli v tujino s trehuhom za kruhom. Pred par dnevi se je vrnila zopet skupina izseljencev, večina Slovencev. Izseljenec Močilnik Franc je pripovedoval, da se jim je od leta 1924 do 1930 še nekam dobro godilo, čeprav so zaslužili bolj malo, a je imel frank še vedno. Po l. 1930 je nastopila kriza, ki je trajala do 1936 in začelo se je šikaniranje delavstva. Na tisoče delavcev je bilo odpuščenih, med njimi tudi mnogo Jugoslovancev. Pričela se je ostra borba za obstanek. Delavske organizacije so bile razseljene na tri skupine: CGT, katoliško, krščansko socialistično. To je delavskemu razredu mnogo škodovalo. Vendar sta se unatarska in CGT združili in nastal je tudi bolj levičarski kurz s pojavom Ljudske fronte. Moč delavstva je s tem narasla in dobili so 40 urni delavnik, plačane dopuste in druge olajšave.

Reakcija pa se je začela nasiljati na fašizem, na Hitlerja, in predsednik Daladier se je z njim pogodil v Monakovem, ko je šlo za delitev Češke. Pa ni nič pomagalo, tudi Francija je prišla na vrsto. Maginotova linija, ki je stala Francoze več milijard frankov, je popustila v nekaj dneh. Bil sem priča, kako sta dva nemška vojaka ujeta 180 Francozov. Cela Francija je bila zasedena v 3 dneh. Potem sta prišla Petain in Laval. Ker ni šlo s prostovoljci, so nas pričeli nasilno mobilizirati za nemško delovno službo in pošiljati ljudi v Nemčijo. Mi nismo stali križem rok. Leta 1942 smo že imeli narodno-osvobodilne odbore, ki so se kasneje povezali v pokrajinski odbor. Ko so Nemci za to zvedeli, je sledila kazen: 1 obsojen na smrt, 2 ustreljena v boju, 18 deportiranih. Prišla je osvoboditev. Naše narodne politične in strokovne organizacije so potegnile za seboj veliko večino izseljencev in dobili smo zvezo s Parizom, potem z domovino. Večina naših izseljencev ima samo eno željo: vrniti se domov, vrniti se čim prej. Enemu delu se je želja že izpolnila, drugi del pa čaka na vrnitev spomladi. Zdej ključne izseljence nova, prerrojena domovina.

Iz kulturno-prosvetnega življenja KONGRES JUGOSLOVANSKIH PISATELJEV

V drugi polovici novembra se je vršil v Beogradu I. kongres jugoslovanskih književnikov, ki so se ga udeležili tudi slovenski pesniki in pisatelji. Na kongresu so sodelovali številni književniki in odposlanci iz Čehoslovaške, Albanije, Bolgarije, Rumunije, Francije, Madžarske in So-

vjetske zveze. Književniki so reševali pomembna načela in konkretna vprašanja, ki se tičejo ustvarjalnega dela v interesu vseh naših narodov. V častno predsedstvo so bili izvoljeni danski pisatelj Andersen Nexø, Mikhail Šolohov, Todor Pavlov, francoski književnik Jean Richard Block, angleški John Priestley, Luis Adamič, Vladimir Nazor, Ivan Anisimov, František Langer, Peter Jilemnický, Georgi Karaslavov in madžarski pesnik Sandor Gorgely. Književnost naše dežele in novega časa ima vse druge naloge kakor pisatelji meščanske demokracije. Naši književniki pišejo za novega, ustvarjajočega človeka, graditelja svete človečnosti. Književniki prikazujejo resnico, povdarjajo junaštvo, pozitivne značaje, borbene in delovne zglede, oni postajajo tolmači in vzgojitelji delovnega človeka.

RAZSTAVA "STUDENTI UNIVERZE 1946" V LJUBLJANI

V Univerzitetni knjižnici so razstavili slovenski študentje fotografije, risbe in drug dokumentarni material, s katerim so prikazali naši javnosti nov duh delovnega mladincev, ki se je v letošnjem poletju tesno povezal z mladincem-delavcem in mladincem-kmetom. Prikazani so dokumenti dela na mladinski progi, pri regulaciji Pesnice, pri elektrifikaciji Bloške planote, raziskavanju Bohinjskega jezera, v pionirskih kolonijah, zdravstvenih ekipah in drugih delih. Razstava dokazuje, da je od 2486 študentov bilo zaposlenih pri obsekalni delih v letošnjih poletnih 1979 študentov ali 75% vseh vpisanih akademikov, ki so izvršili preko 300.000 delovnih ur.

KONCERTI

Sopranistka Ivica Cankar-Binterjeva in pianist prof. Janko Ravnik sta pripravila sredi meseca novembra v Ljubljani koncert slovenskih samospevov. Spored je obsegal Cvetkovo "Partizansko romanco", Šturmovo "Materi padlega partizana", Adamičev "Zdravo tovariš", Šivicvi "Tri otrokove želje" in "Morda", Lajevčev "Begunko od zibel" in "Kaj bi le gledal", dalje Lipovškovo skladbo "Osamljena" in "Sinček", Ravnikovo "Temno, lepo noč", Stritofovi priredbi narodnih pesmi "Hodi da Minka" in "Poljek leze v ogledi", Šivicvi "Narodni motiv", Osterčeve "Belokrajinke", Lajevčev pesem o "Tkalcu" in Pavličev "Kaj mi pravi ptiček". Oba umetnika sta našla toplo priznanje.

Simfonični koncert v Mariboru je priredil pomnoženi radijski orkester pod vodstvom Samo Hubada. Izvajana je bila Šostakovičeva VII. simfonia (Leningradska). Koncert je bil izreden dogodek za mariborsko okrajje.

GLEDALIŠKI TEČAJ V MEŽIŠKI DOLINI

V Guštanju se je vršil novembra gledališki tečaj, ki ga je organizirala propagandna komisija OF in na katerem so predavali igralci in umetniki mariborskega narodnega gledališča. Imeli so teoretične in praktične vaje. Tečajniki so dobili osnovne pojme o socioloških temeljih drame, o političnem in kulturnem poslanstvu odra ter o naukih Stanislavskega o gledališki umetnosti. Podobne gledališke tečaje prirejajo tudi v drugih krajih, da bi se s tem dvignil strokovno-umetniški nivo naših ljudskih odrov na deželi.

Inozemski glasovi o novi, prerrojeni Jugoslaviji

Svetovna federacija demokratične mladine v Parizu je čestitala našim mladincem, ki so zgradili v rekordnem času 6 mesecev železniško progo Brčko-

Banovići v razdalji 92 km, z naslednjimi besedami: "Podpisani predstavniki, ki delujejo na sedišču Svetovne federacije demokratične mladine, čestitajo vsem jugoslovanskim in inozemskim mladincem, ki so sodelovali pri gradnji Mladinske proge. **Vaš slavni vzgled bo vzor vseh mladini sveta!**" (Podpisi: U. S. A. Dilgeon, Kanada Story, Italija Montecorvo, ZSSR Sekotkina, Francija Charpentier, Poljska Brahms, Avstrija Gelert, Indija Konga, Madžarska Kovacz, Španija Lacasa, Danska Hausen.)

CK Vsesvetne leninske zveze mladine v Moskvi je poslal mladim brzojavko: "V imenu milijonov mladincev in mladink Sovjetske zveze vam čestitamo k zaključitvi gradnje Mladinske proge Brčko-Banovići. Ta veliki delovni podvig jugoslovanske mladine bo dragocen prispevek k zgraditvi nove, svobodne Jugoslavije. Želimo vam novih velikih uspehov."

Izvršni odbor demokratične mladine Rumunije je čestital ob svečani otvoritvi Mladinske proge in k uspešni zaključitvi tega velikega dela, ki je uspeh poštvovalnosti celokupne mladine nove Jugoslavije pri delu za blagor ljudstva. "Z vsem srcem delimo vašo radost ob zaključitvi tega velikega dela. Srečni smo in ponosni, ker smo z br-

Tako po končanju premogarske stavke se je tudi kip Svobode v Newyorškem salivu zopet zasvetil v luči električnih žarnic. Med stavko je bil zavrt v temo.

gado-Filimon Sarbu—tudi mi prispevali k okrepnosti vezi med mladino naših dveh dežel. Želimo vam še večjih uspehov pri

delih, ki jih boste podvzemali v bodočnosti!"

Čehoslovaški industrijski minister Laušman je izjavil ob odhodu iz Beograda, kjer se je mudil več dni, predstavnikom tujega in domačega tiska: Naše bivanje v Jugoslaviji je ponovno potrdilo najtesnejše vezi med novo Jugoslavijo in Čehoslovaško. Naši prijateljski odnosi, ki so že od nekdaj vezali naše bratske narode, so bili sedaj postavljani na praktično gospodarsko osnovo. Danes smo resnično eno telo in ena duša ter se bomo medsebojno dopolnjevali in samo v interesu naših narodov in držav, ampak tudi v interesu vseh človeških dežel ter v interesu utrjevanja splošnega mira.

O PREDLOGIH RAZOROŽITVE

Napisal Donald Bell

Kaj se prav za prav skriva za predlogi razorožitve, katere je Sovjetska unija tako nenadoma objavila? To vprašanje je še danes trd oreh za vse časnikarje in delegate, ki se zbirajo pri jezeru Success in nikakor ne morejo najti zadovoljivega odgovora.

Ali je to le nov način sovjetske propagande, ki akua prepričati svet, da je Sovjetska unija edina zares miroljubna dežela na svetu, ter da se zapadne velesile pripravljajo na vojno? Ali je vse skupaj morda celo past, v katero nas skušajo zavesti? Morda žele samo to, da bi mi uničili ali pa zanemarili svojo vojno opremo, najdernejšo in najstrašnejšo na svetu, tako da bi Sovjetska unija potem čisto avtomatično postala najsilnejša vojaška država nasvetu? Ali je morda na koncu koncev le res, da Molotov svoje predloge resno zamašlja, ter da utegne biti naša generacija prva po dolgih stoletjih, katere življenje ne bo zastrupljalo oboroževanje in sigurnost bližajoče se vojne?

Te tri možnosti—propagandni manever, past, ali resno mišljenje predlog razorožitve—so bile v mislih vseh ameriških in britskih diplomatov na zasedanju Zedinjenih narodov. Negotovost, kaj je pravilno in res, je ustvarila pravo zmešnjavo. Vsak dan prihajajo z novimi predlogi, tako da je prav mogoče, da bo ta zmešnjava kriva zavlačevanja razorožitve ali pa jo celo onemogočila. Obenem bo v mnogih deželah povečala prestiž in ugled Sovjetske unije. Le s tem ustvarjamo mi sami mogočno propagandno orožje, katerega se bo mogel Kremlin posluževati še dolga leta.

Ko je Molotov stavil ta svoj predlog, je bilo videti, kot da so Rusi odkrili nekakšno zlato žilo v pogledu propagande, ter da bo zadostovalo, da se jih pritise k zidu, da to zlato žilo izpuste iz rok. Sprejeli smo torej ta ruski predlog in tudi njihovo zahtevo glede popisovanja čet, pod pogojem, da sprejmejo Rusi tudi inventar čet v prej sovražnih deželah in na domačih tleh, a razorožitev naj bo povezana z mednarodnim sistemom kontrole. Bili smo prepričani, da Sovjetska unija teh pogojev ne bo mogla sprejeti.

Motili smo se, kajti Molotov je nenadoma pristal na inventar ruskih armad, nastanjenih na domačih tleh in je celo sam predložil sistem kontrole, tako za atomske energije kot za razorožitev.

Ko so se bile stvari razvile do te točke, je nastala misel, da je vse skupaj "past". Čuti je bilo dvojje argumentov—prvi, da je kontrola brez vsake vrednosti, ker bi se imela vršiti pod uslovi svetovne pravice velikih sil, in drugi, da bi ruska demobilizacija ne pomenila mnogo, ker je lahko demobilizirane vojske poklicati nazaj pod orožje, dočim bi bilo mnogo težje obnoviti specializirano in mehanizirano ameriško armado.

Nekateri so celo naglašali, da je kontrola le Rusiji ugodna, češ, da nima ničesar pokazati ali razkriti, dočim ne bi mogle zapadne velesile nikdar dovoliti, da se razkrijejo njihove globoke vojaške tajnosti. Vseled tega naj bi se ne govorilo o razoroževanju vse dotle, dokler ne bi prišlo do "svetovne ureditve", katero bi izsilila naša tehnološka premoč in naš monopol atomske bombe.

O vseh teh argumentih se da razpravljati. Nesreča je le, da so popolnoma nasprotni našemu prejšnjemu držanju. Zadeva svetovne pravice je igrala svojo vlogo v debati glede atomske bombe, toda senator Austin se je tedaj vprašanja niti dotaknil ni, ko je Molotov stavil svoj predlog razorožitve. Poleg tega pa svetovna pravica v varnostnem svetu tudi ne more igrati nobene važne vloge z ozirom na kontrolni sistem, ker veto ne more preklicati nekega, o čemer je bil sporazum že sklenjen, temveč se more baviti le z novimi resolucijami.

Sovjetska unija bi mogla nastopiti z vetom le v slučaju, da bi mednarodna kontrolna komisija našla, da je Sovjetska unija ali kdo drugi prekršil določbe atomske ali razorožitvene pogodbe. V tem slučaju bi mogla veljati sankcije. Toda kaj bi ji to pomagalo? Ostale sile bi zaključile, da je dogovor prekršen in bi se začele nanovo oboroževati. Ako bi pa smatralo, da je kršitev tako nevarna, da zahteva nastop z orožjem, jih tudi noben veto ne bi mogel zadržati.

—ONA.

Padež, Pokojišče in Zavrh, ki so bili leta 1942 popolnoma uničeni, se je prvenstveno dodelil gradbeni material in je hodila pomagati mladina. Na Bregu in Paki so nekaj poslopj za silo že obnovili, obnove čaka več gospodarstvenih poslopj. V Zabočevem napreduje delo bolj počasi, ker pri manjkaju gradbenega materiala. Od bombardiranja poškodovana pota so se popravljala s skupnimi močmi ter je danes promet že nemoten.

V mesecu novembru smo v kraju Borovnico, Breg in naselje Dražica napeljali elektriko s pomočjo železniške uprave ter s prostovoljnimi delom in prispevki uredili krajevno javno razsvetljavo. Istočasno smo napeljali elektriko tudi ubožeem v hiralnico na Lazih. K skupni napeljavi smo prispevali 120 drogov. Istočasno smo začeli s delom za napeljavo elektrike v na-

—je "Vas." Pod okriljem obnovitvene zadruge se je osnoval odbor za izvedbo elektrifikacije vseh krajev bivše občine Borovnica. Bivša občina Borovnica je svoj čas 20 let delala vodovod za svoje kraje, pa je ostal načrt na mrtvi točki. Danes si je ljudstvo in obnovitvena zadruga nareda nalogo, da to delo izvede in z delom se je tudi že začelo.

Naše slabe ceste in mostove smo morali nujno obnoviti in usposobiti za težak avtomobilski promet, ki se čezdalje bolj razvija skozi naše kraje. Razširili smo ostri ovinek pri občinski hiši, da je olajšana vožnja težkih avtomobilov. V širši okolici viadukta je bilo zemljišče po bombah hudo razkopano ter so kmetje, prostovoljni delavci in vojaki v skupnem delu izravnali mnogo teh globeli. S skupnimi močmi smo zbrali denarna sredstva ter kupili 86-km gasilskih cevi.

"Mir na zemlji— ljudem, ki so dobre volje"

VAM ŽELI IN VOŠCI

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE

in

SREČNO NOVO LETO

ST. PAUL FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

FRANK P. KOSMACH, President

2116 West Cermak Road Chicago 8, Illinois

Vesele BOŽIČNE praznike

in

srečno NOVO LETO

ŽELI IN VOŠCI VSEM ODJEMALCEM IN PRIJATELJEM

SECOND FEDERAL

Savings & Loan Association of Chicago

JOHN SIEROCINSKI, President

3860 West 28th Street CHICAGO, ILLINOIS

POZDRAVLJENI

DANES in VSAK DAN SKOZI VSE LETO

2 1/2%

VAM ŽELI IN VOŠCI

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE

in

SREČNO NOVO LETO

VSEM NAŠIM SLOVENSKIM ODJEMALCEM IN PRIJATELJEM

LURIE BROS

VARIMO VAS, DA VLOŽITE VAŠE PRILIHANKE PRI NAS. ZAVAROVANO OD FSLIC VLADNE AGENCIJE, POTRJEJENO ZA ZAUPNIKE, POSAMEZNIKE, KORPORACIJE, DRUŠTVA, ITD.

Under U. S. Government Supervision

PEOPLES FEDERAL SAVINGS

and LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

1700 W. 21st STREET

STANLEY W. BOPA, Pres.

JURE

IVAN CANKAR

(Nadaljevanje)

Z velikimi očmi je gledal v nebo—in glej, nebo se je odprlo. Zmerom višje je koprnelo, zmerom širše se je razprostiralo in nenadoma je bilo, kakor da mu ni ne začetka in ne konca. Jure je strmel, ampak ni se mu zdelo, da je ugledal čudo; tako je koprnelo njegovo srce, tako je bilo zapisano in obljubljeno. In Jure je bil vesel, da se je izpolnilo vse, kakor je proročevalo upanje njegovega srca.

Dolgo je ležal; in ko je vstal, je odsevala nezimernost nebes v njegovih svetlorosnih očeh. Nato se je napotil in je šel zmerom globlje v gozd; tiho in temno je bilo tam; je redkokdaj se je razmeknilo listje visoko v vejevju in kaplja je kanila na temni mah. Tam ni bilo Koločova, nikjer ni bilo steze, ki bi ukazovala plahemu človeku: "Tja pojdi, tam je tvoj dom!" Kakor ob božji roki je hodil človek, brez koprnjenja in brez strahu, nem v čeznaturni radosti.

Zganilo se je v suhem listju na tleh, svignilo je po debli navzgor, zaletelo se je v vejevju. Pobegnila je plaha ververica, stala je osupla na visoki veji.

"Nikar se ne boj!" se je nasmešnil Jure. In je občutil v svojem srcu: "Kaj ne vidiš, da je to moj dom kakor tvoj."

V globeli je šumel potok, belo kamenje se je svetilo iz dna. Jure se je napotil po mahoviti rebri nizdol, ker je bil žejen; toda postal je nenadoma ves osupel. V potoku je zasumelo, zaskropilo je srebarno; kopolala se je mlada srna, v gibkih skokih se je prikazala iz sence. Jure je obstrmel in je ves vztrepetal od sladkosti. Tudi srna ga je ugledala, planila je iz potoka, pobegnila ni.

"Kaj se me bojiš? Kaj ne vidiš, da sva oba dva doma?"

Gledala je nanj z velikimi svetlimi očmi in nič ni bilo strah.

Tako je bil gozd prijazen z njim; doma ga je sprejel s prisrčnim pozdravom, s katerim je bil Jure prišel . . .

Ko se je zibal na visoki veji in je gledal, kako se je listje narahlo premikalo ter se igralo s senco in lučjo, je ugledal nenadoma suho vejo pod seboj in obšla ga je nelepa misel.

"Glej, ničesar še nisem nabral, sonce pa je že visoko.

Splezal je z drevesa in je nabiral, dokler ni bil kup visok in težak.

Pa glej, komaj je od daleč pomislil na tisto črno izbo, na tisto neprijazno vas, ki ni bila njegov dom, je seglo v njegovo srce kakor tema in mraz. In tudi gozd ga ni več gledal s tišimi prijaznimi očmi, tudi ververice ni bilo več,

ne srne. Jure pa ni maral, da bi se z zlovilnimi srce in s solznimi očmi napotil zdoma.

"Saj bo dan kratak in tudi noč bo kratka; zatisnil bom oči in ne bom nič videl in nič slišal; jutri pa bo zarja še lepša!"

Tako se je tolažil Jure in je povezal butaro. Dolgo je iskal poti in ko je stopil iz gozda, se je zelo začudil. Sonce je stalo visoko in je sijalo žarko, kakor da se je dan že nagibal. Vse tam, lazi, pašniki, polja, vse je gorelo v zlati luči, tisti žarki in mogočni, ki se izliva pred večerom. In tako se mu je zazdelo, kakor da je poslušal rajsko ptico ter zamudil dan in leto. Za črno senco, tam je bil njegov dom; a v luči je gorela in šumela tujina. Ni mislil nanjo, pa je izginila kakor za zmerom; in ko jo je nenadoma ugledal pred seboj, je bil ves prestrašen.

Prestrašen je bil; zarja luč mu je sklonila glavo; butara, prej kakor mehko perče v roki, je bila težka in mukoma je sopesl pod njo.

"Saj bo jutri zarja še lepša . . . do večera bom ostal jutri, do tihega; na mahu bom ležal, pa bom gledal v nebesa!"

In se je nasmešnil in je stopil tako lahko; kakor da ni bilo butare več in ne črne izbe in ne hudih ljudi.

Ob potoku je počival. Butaro je zvrnil v travo, pa je stopil v vodo varno in oprežno in je privzdignil kamen.

"Kaj si še tukaj? Še zmirom, ti črnc?" se je zasmejal.

Rak pa je široko odprl škarje in je čakal.

"Saj ti nič ne rečem!" je rekel Jure. "Kaj groziš!"

Jure ni zgrabil, rak pa je zaprl škarje, pogledal je in se skril.

Dalje je romal z butaro, še trikrat je počival. Zakaj časih se mu je nenadoma čudno zazibalo pred očmi, kakor da bi strmel v prevroč luč, in kolena so se mu zašibila. Tedaj je urno zvrnil butaro raz pleča, ker je vrasla kakor gora. Trikrat je počival, sonce pa je hitelo, prihitelo je že skoro do gozda. Jureta je bilo strah, ko je sopesl pod bremenom nižje v vas. Srce je bilo zmerom bolj malodušno, v život pa mu je bilo mraz, dasi je bil vzhod topel in soparen. Daleč je bila tolažba, upanju je nedosegljiva; v večerno zarjo se je potapljal gozd, kakor senca je še pozdravljaj, zatonil je za strmim klancem.

"Saj bo jutri še lepša zarja!"

Pa komaj je rekel, mu je bilo na jok in zvrnil je butaro kraj česte, pred vasjo, ki je gledala temna nanj.

Jure se je spomnil na ververico, na srno in na raka, spomnil se je tudi na črno izbo in zajokal je od bridkosti.

(Konec prihodnjik.)

NA MEJAH KITAJSKE . . .

Napisal Owen Lattimore

Ko se je začelo zasedanje kitajske ustavodajne skupščine, je vsakdo pričakoval, da bodo potekale razprave mirno in brez vsakega razburjanja in presenetljivih zapletljivosti. Saj so bili komunisti odbili svojo udeležbo, da je ostala stranka Kuomintang samsa na pozorišču. Toda presenečenje je vendar prišlo in sicer s strani manjšin, ki so spregovorile—tolikim poudarkom, da so vzbudile pozornost vsepovsod po svetu.

Vse kitajske manjšine hočejo isto in imajo isti cilj — ozemlje, na katerem prebivajo, naj postane avtonomna pokrajina, nekako po vzorcu, katerega so postavili Rusi. V takih avtonomnih pokrajinah bi mogle manjšinske skupine uživati pravice, da se poslužujejo svojega lastnega jezika in uprave.

Najvažnejša in najštevilnejša manjšinska skupina so Mongoli, posebno radi tega, ker je Zunajinja Mongolija postala neodvisna država. Njena neodvisnost sta priznali Rusija in Kina. Koliko milijonov jih živi na Kitajskem, nikdo natančno ne ve. Toda kolikor jih je, so nezadovoljni, ker ne živijo v strnjeni celoti pod enotno upravo, temveč so razdeljeni na posamezne kitajske pokrajine, ki se nahajajo pod čisto kitajsko upravo.

V vseh slučajih pa so Mongoli potisnjeni v najbolj siromašne kraje in žive na najbolj neplodni zemlji. Razmere, v katerih živijo, so še mnogo bolj slabe kot one ameriških Indijancev na državnih rezervacijah.

Vsako leto morajo Mongoli odstopiti Kitajcem nove dodatne predele svojega ozemlja. Sem in tja se pripetijo, da dobe vsaj nominalno nekaj odškodnine. Toda tudi v takih slučajih je "običajno", da si kitajski uradniki med seboj razdelijo "odškodnino", namenjeno Mongolom. Le tu in tam se pripetijo, da dobi mongolski knez, poglavar ali vladar del te odškodnine za svoje kvizlinške zasluge, ker je pregovoril svoj narod, da je odšel brez boje in krvoprelitja. Navadni Mongol, človek iz naroda pa ne dobi ničesar, v nobenem slučaju.

Mongoli se radi tega morajo postaviti obstoječemu sistemu po robu, ako nočejo poginiti. Njih cilj je, da se oddele oni predel pokrajin Ninghsia, Suiyuan, Chabar in Jehol, v katerih prebivajo strnjene mase mongolskega naroda, od provinc in jih spoji z zahodnim delom Mongolije, kjer tudi prebivajo mongolska plemena. Na ta način bi nastala narodnostno precej čista mongolska pokrajina, ki bi morala sem šla v drug voz. Da nekoliko zadremjem. Dva dni že nisem spala. Če bi se bila vrnila sem, bi gotovo ne utegnila zaspati.

In vzame dete v naročje in ga ujčka in poljubljuje vedno znova. Mož z opankami pravi: "Vedli se niste popolnoma pravilno, državljanka. Ker ste pa spali, razumem vaše vedenje. Otroci so naša bodočnost—nisem nasproten, če moram še paziti nanje."

In zasmejali so se v vozu. To je bil mnogo obetajoč znak za nadaljnji razvoj in vse se je končalo v splošno zadovoljnost.

Kot prvi je nastopil domači zbor, ki je zapel "Pozdravljam te, primorski dol", nakar je predegnik tov. Komar Mirko podalugodovino 50 letnega delovnjaka "Slavca". Spomnil se je tudi onih nepozabnih članov, ki so postali žrtve fašizma in najstarejšega člana društva, ki je še danes vzor in zgled vsem ostalim članom, tov. Bernarda Žuljana. Tov. Žuljan praznuje le-

All ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

gla obstojati pod imenom "notranja" Mongolija.

Poseben poudarek daje tem zahtevam dejstvo, da stoje na mejah teh mongolskih predelov Kine povsod komunisti, ki so organizirali samostojne upravne oblasti. To pa daje mongolskim princem misliti, kajti jasno je, da bodo komunisti imeli lahko pot, ako principi sami ne prevzamejo vodstva v borbi za te zahteve. Narod bi jih zavrgel in sam nadaljeval odpor in borbo.

Važnost tega problema podčrtava tudi dejstvo, da se mongolski živeli razteza na nekaterih krajih tudi v kitajski Turkestan, pokrajino Sinkjang, katere drže Kitajci le s težavo, ker jih je tam komaj približno 10 odstotkov. Poleg Mongolcev in Kitajcev prebivajo v Sinkjangu različna tuška plemena, ki so v večini in so isti narod kot oni, ki živi v Sovjetski uniji kot popolnoma avtonomna kulturna in administrativna skupina.

Mongolski predeli Kine in Sinkjanga pa meje s svoje strani na Tibet, ki je precej sličen Mongoliji. Na vsem tem pasu ozemlja, kjer živijo te manjšinske skupine, je malo Kitajcev, ki zveze med temi deloma in narodi nikjer ne pretirajo. Vplivi iz onega predela v drugega se širijo brez zaprek.

Mongolski delegat, ki je govoril na seji ustavodajne skupščine, se je izražal zmerno in vljudno, in je v nekem obdobju le zahteval, da se "prouči mongolske in tibetanske rasne probleme", toda vsakdo je uganil, za kaj gre. Kako silna napetost vlada v tej zadevi, in kako opasna je za kitajsko notranjo in zunanjo politiko, se je pokazalo, ko je kitajska večina v ustavodajni skupščini z velikanskim hrupom protestirala proti temu predlogu. Toda Mongoli se niso uklonili in so se pokazali, da ne verjamejo v politično vrednost oborožene premoči.

50 letnica "Slavca" v Ricmanjih

Trst.—Jubilej "Slavca" je privedel v nedeljo v Ricmanje nad tri tisoč ljubiteljev naše pesmi. Raz vseh hiš v vasi so plapolale naše zastave. Nebo je bilo zastrito s sivimi jesenskimi oblaki in pretilo, da se vsak čas ulije dež, ki ni bil v tem trenutku prav nič zaželen, dasi ga je posebno v Ricmanjih — velika potreba. Kljub temu se je ves obsežni program vršil nemoteno in le pri zadnji točki je začel dež nagajati. Nastopilo je 12 pevskih zborov, in sicer iz: Rocola, Lokve, Lonjerja, Boršta, Boljuna, Doline, Sv. Jakoba, Sv. Ivana, Marije Magdalene (Rota-moški zbor), Marije Magdalene (Zmagaj—mladinski zbor), Marije Magdalene (Slava—mešani zbor) ter iz Ricmanj.

Kot prvi je nastopil domači zbor, ki je zapel "Pozdravljam te, primorski dol", nakar je predegnik tov. Komar Mirko podalugodovino 50 letnega delovnjaka "Slavca". Spomnil se je tudi onih nepozabnih članov, ki so postali žrtve fašizma in najstarejšega člana društva, ki je še danes vzor in zgled vsem ostalim članom, tov. Bernarda Žuljana. Tov. Žuljan praznuje le-

trst.—Jubilej "Slavca" je privedel v nedeljo v Ricmanje nad tri tisoč ljubiteljev naše pesmi. Raz vseh hiš v vasi so plapolale naše zastave. Nebo je bilo zastrito s sivimi jesenskimi oblaki in pretilo, da se vsak čas ulije dež, ki ni bil v tem trenutku prav nič zaželen, dasi ga je posebno v Ricmanjih — velika potreba. Kljub temu se je ves obsežni program vršil nemoteno in le pri zadnji točki je začel dež nagajati. Nastopilo je 12 pevskih zborov, in sicer iz: Rocola, Lokve, Lonjerja, Boršta, Boljuna, Doline, Sv. Jakoba, Sv. Ivana, Marije Magdalene (Rota-moški zbor), Marije Magdalene (Zmagaj—mladinski zbor), Marije Magdalene (Slava—mešani zbor) ter iz Ricmanj.

Kot prvi je nastopil domači zbor, ki je zapel "Pozdravljam te, primorski dol", nakar je predegnik tov. Komar Mirko podalugodovino 50 letnega delovnjaka "Slavca". Spomnil se je tudi onih nepozabnih članov, ki so postali žrtve fašizma in najstarejšega člana društva, ki je še danes vzor in zgled vsem ostalim članom, tov. Bernarda Žuljana. Tov. Žuljan praznuje le-

All ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

tos s "Slavcem" 50 letni jubilej. Zato ga je društvo odklikovalo s krasno diplomno v lepem zlatem okvirju.

Nato so se vrstili zbori, eden za drugim. Težko je reči, kateremu bi dali prednost. Nedelj-ski nastop nam je dokazal, da je zlasti tržaška okolica tista, ki sistematično goji zborovsko pesem, da je naša pesem tod doma, da dosega v izvajanju svoji višek. Skoraj vsi zbori so šteli po 50 in še več članov in so bili v izvajanju, v interpretaciji, dihanju in izgovorjavi lepo zlit in sveži, ker je pri vseh po veliki večini zastopana mladina. Vsak zbor je zapel po dve pesmi. Ljudje so jih sprejeli po vrsti z velikim odobravanjem. Posebno je bil z navdušenjem sprejet ricmanjski oktlet pionirjev—možakarjev, starih 65 do 70 let, ki so zapeli "Ob sinji Adriji", isto pesem kakor pred 50 leti.

Uvodoma je spregovoril tudi tov. Marinčič in čestital društvu v imenu Prosvetne zveze.

Naj ne pozabim omeniti tov. Jožefa Kravosa iz Sv. Ivana, ki je s svojimi satirami izrazil val navdušenja in galve smeha. Tov. Jožef pozna dušo našega človeka. Zato sega s svojimi diovtipi vsakomu do srca.

Svojo posebno pohvalo si je zaslužila domača godba, ki je prav dovršeno spopolnjevala jubilejni program.

Po programu se je v notranjih prostorih prosvetnega doma razvila prav živahna zabava, nas pa je—in to nam ni nič žal—močil dež do Trsta.

Razni mali oglasi

Njegova udobna

gorkota odpomore trpljenju

HRBTOBOLA

Pridružit se milijonom, ki prisegajo na Johnson's BACK PLASTER—masena, da odpomore hitro hrbinim bolečinam. Preskusi po zdravnikih s stotinami ljudi, da dobeš!

Uporabljati ta plaster, je kot bi jemal vročinski "pod" na delo z seboj. Ta milo sdravljajoča masena krogelnica GREJE vaš hrbet, olajša bolečino in okrovelosti. Je čisto. Njeza moč ostane za več dni.

Johnson's BACK PLASTER varuje proti hladu, zveže mišice, da pomore ravno na boleč prostor. Narejen pri Johnson & Johnson—Ime, ki pomeni kakovost je pedeset let. V vseh lekarnah.

PROLETAREC
CHICAGO 23, ILL.
2301 South Lawndale Avenue

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in pridobijo eden, dva, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveto stane vs vso enako, za člani ali nečlani \$2.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.50 za tednik, so jim to pridobijo k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člani SNPJ. List Prosveto je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveto. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveto je:

Za Zdrul, državo in Kanado \$2.00	Za Chicago in okolice je \$1.50
1 tednik in _____ 4.00	1 tednik in _____ 2.50
2 tednika in _____ 3.00	2 tednika in _____ 2.00
3 tednika in _____ 2.40	3 tednika in _____ 1.75
4 tednike in _____ 1.80	4 tednike in _____ 1.50
5 tednikov in _____ nič	5 tednikov in _____ 1.25

Za Evrope je \$2.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$ _____

1. Ime _____ Čl. druživa št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od naslednjih članov moje družine:

2. _____ Čl. druživa št. _____

3. _____ Čl. druživa št. _____

4. _____ Čl. druživa št. _____

5. _____ Čl. druživa št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik Star naročnik

Dogodek v vlaku

Mihail Zoščenko

Umeje se samo ob sebi in o tem ni nobenega dvoma, da so otroci naša najskrajnejša potreba. Država brez otrok sploh ne bi mogla živeti. Otroci so naša bodočnost. Vse nade opiramo nanje, nanj; zidamo. To tem bolj, ker se odrasli ne morejo tako hitro odreči svojim malomeščanskim navadam. Toda otroci utegnejo, ko dorasejo, izenačiti našo pomanjkljivo izobraženost.

Radi tega bi morali otroke naravnost nositi na rokah, odpihniti raz nje vsak najmanjši prašek in jim čistiti noske. Ne oziraje se na to, je li otrok naš ali tuj ali za nas postranska stvar.

Da bi pa vse to izpolnjevali, imamo le premalo prilike.

Spominjam se zelo originalnega dogodka v vlaku tam neke blizu Novorosijska. Vsi potniki v tistem vozu so se peljali v Novorosijsk. Med njimi je bila tudi ženska, mlada žena z otrokom. Otroka je držala v naročju. Gotovo se je peljala z njim v Novorosijsk. Najbrž je delal njen mož tam v kakih tovarni.

Pelje se torej k možu. Vse, kar se spodobi v naročju otroka, na klopi culo in koš. In z vsem tem se pelje v Novorosijsk. Otroče v njenem naročju je precej glasno. Veča in se dere, kakor bi ga bili za to najlepi. Skoraj gotovo je bolno. Kakor se je pozneje ugotovilo, so ga bile popadle medpotoma bolečine v želodčku. Ali je zaužilo kaj slabo skuhanega, ali je kaj popilo, skratka, posledice so se pojavljale. In zato je vplilo na vse grlo. Z eno besedico—ljubeznivo otroče! Ne razume, kako, kaj in zakaj trpi njegov želodček. Koliko more biti staro? Mogoče tri leta, mogoče samo dve. Ker nimam nikake pri-ložnosti opazovati otroke v za-

sebnem življenju, se le težko odločim, koliko let utegne imeti taka stvarca. Toliko pa lahko trdim z vso odločnostjo, to otroče je otroče revolucije, na vratu nosi rdečo podbradnico.

Tako se je torej peljala otroče s svojo materjo proti Novorosijsku. In je medpotoma kakor nalašč zbolelo. Radi boleznih je neprestano javkalo, jokalo in obračalo pozornost vseh nase. In seveda ni dalo materi niti za trenutek miru, da bi vsaj nekoliko zadremala. Že dva dni ga nosi v naročju. Ne more spat. Ne more zaužiti niti požirka čaja. Pred Lihno je nagovorila mati sopotnike:

"Prosim vas, oprostite, da vas nadlegujem, pazite na moje malo. Na postajo skočim, da spijem žlico juhe. Jezik se mi lepi v ustih. Sama ne vem," je nadaljevala, "kako pridem do cilja. Potujem," je dostavila, "v Novorosijsk k možu."

Sopotniki bi bili radi preslišali, od kod prihaja prošnja. Obrnejo se, češ: "Kaj hoče še? Vso pot vpije in javka in potem bavi se že z njim! Slednjič nam ga lahko še podtakne. Kdo ve, kaka mati je? So matere, ki so sposobne za vse, ne da bi kaj pomislile!"

Čeprav se to ni zgodilo in je ostala ljubeča mati pri otroku, si niso predstavljal sopotniki, kako se bo zadeva razvijala. Glede prošnje so bili le opreznii in so jo molče odbili. V vozu se je peljal tudi potnik. Videlo se mu je, da je iz mesta. S kapo na glavi in odet z znanim mednarodnim gumijastim plaščem. In seveda z opankami. Ta se je obrnil ogorčen do sopotnikov:

"Zares," je dejal, "prav slabost me prevzema, ko vas pogledam. Kakšni ljudje ste—človek se mora kar čuditi! Ali more ostati človek brezbržen v takem trenutku, tovariši? Mati si ne more privoščiti niti griljaja, otroče jo le preveč zaposluje, tu se pa vsak izmika svoji socialni

dolžnosti. S tem se pa že odklanja socializem!"

Nekateri potniki so pripomnili: "Če je tako, pazi sam na otroka! Vsa klatež nam vendar ne bo v železniškem vozu govoril o napredku!"

In odgovoril jim je: "Naj sem tudi samski in precej zaspan in čeprav se sva stvar ne tiče niti od daleč mene, ki ne znam občeovati z otroki, nisem glede otrok tako brezsrčen!"

In vzame otroka v naročje, ujčka ga na rokah in se s prstom poigrava z njim. Seveda se mu mlada žena ganljivo zahvaljuje. V Lihno je izstopila. Hiti v točilnico na postaji in se dolgo ne vrne. Vlak postoji deset minut. Deset minut mine. Zvonec prvič zapoje. Nato drugič in v tretje, postajenačelnik daje znamenje za odhod, maha z rdečo čepico. Mlada mati se še vedno ne vrača. Vlak se že začelja premikati, drdra čez tračnice—o mladi materi ni sledu. V vlaku se odigravajo različni prizori. Nekateri se neprikrito smejejo, drugi bi radi potegnili zaslon zavoro in tako ustavili vlak. Mladi mož z opankami sedi mrtaško blede in ne misli več na spanje. Tudi ne govori več. Ziblje otroka na kolenih in prisluškuje raznim nasvetom.

Nekdo mu svetuje, naj odpo-lje na svoje stroške brzojavko, drugi menijo: "V Novorosijsku oddajte otroka policiji! Če ga ne sprejmejo, posinovite ga v najhujšem primeru!" In otroče javka in stoka in se dere ko prej in noče za nič ne ležati na klopi, hoče biti pestovano.

Tako mineta dve uri. Vlak se ustavi slednjič na večji postaji. Mož z opankami zagradi otroka in sili na ploščad, da obvesti policijo. V tem pa plane mlada mati nenadoma v voz. In pojasnjuje:

"Prosim oproščanja! Poučila sem nekaj žlic tople juhe, postala sem pa nato tako zaspana,

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČI V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 4904